

17 LISTOPADA
Dzień bez Długów

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

W poszukiwaniu bardziej skutecznych rozwiązań.

Roman Pomianowski
Poznań 17.11.2015

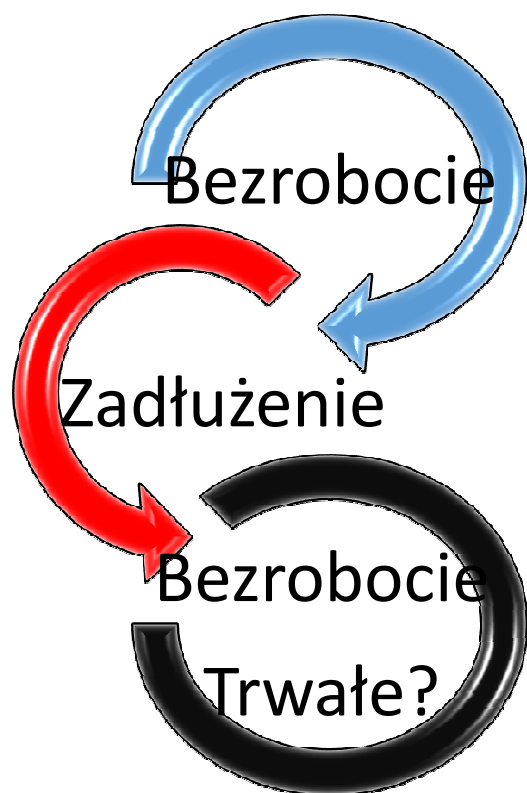
www.programwsparcia.com

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- Dlaczego bezrobocie problemów społecznych?
- Funkcje pracy
- Brak pracy – BEZROBOCIE musi skutkować pogorszeniem sytuacji finansowej, bezpieczeństwa socjalnego osoby bezrobotnej i jego najbliższych, tzw. „gospodarstwa domowego”.
- Myśląc logicznie i racjonalnie /nawet zdroworozsądkowo/ **ludzie powinni chcieć pracować -wszak znalezienie i wykonywanie godziwej pracy powinno wpływać wprost i bezpośrednio na zwanie finansowe gospodarstwa domowego, „dobrostan”**.

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- **Bezrobotnych - 1.56 mln osób, 10% stopa**
- **Zadłużonych w BIG -2,4 osób**
- **Długotrwale bezrobotnych - 897,1 tys. czyli 57,4% wszystkich**

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- Związek pomiędzy bezrobociem a zadłużeniem jest absolutnie oczywisty.
- Wg. Diagnozy społecznej 2015 /:
  - 65% gosp. dom jakoś radzi sobie, aż 36 ledwie „wiąże koniec z końcem”;
  - 19% stałe dochody nie pozwalają na zaspokajanie bieżących potrzeb.
  - **polskie gospodarstwa domowe zadłużają się na pokrywanie bieżących wydatków – 14%, na spłatę wcześniejszych długów 6%.**
- polskie gospodarstwa domowe są zadłużone:
  - - na kwotę powyżej rocznych dochodów - 36%
  - - na kwotę powyżej 6 mies. dochodów - 12%
  - - na kwotę do 3 mies. dochodów 17%
  - - na kwotę 1 mies. dochodów 34%

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- **W sytuacji zadłużenia deficyt budżetu uzupełniany jest w kolejności:**
  - pożyczka – u członków rodziny > przyjaciół i znajomych > w bankach > instytucjach para-bankowych;
  - korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej i org. charytatywnych;
  - radykalna zmiana modelu konsumpcji - „zaciskanie pasa”;
  - wyprzedaż majątku /nieruchomości i ruchomości/ oraz zastaw cennych przedmiotów „Lombardy”;
  - rozważanie działań niezgodnych z prawem, oszustwo, kradzież, prostytutka, żebractwo;
  - **podjęcie PRACY ???**

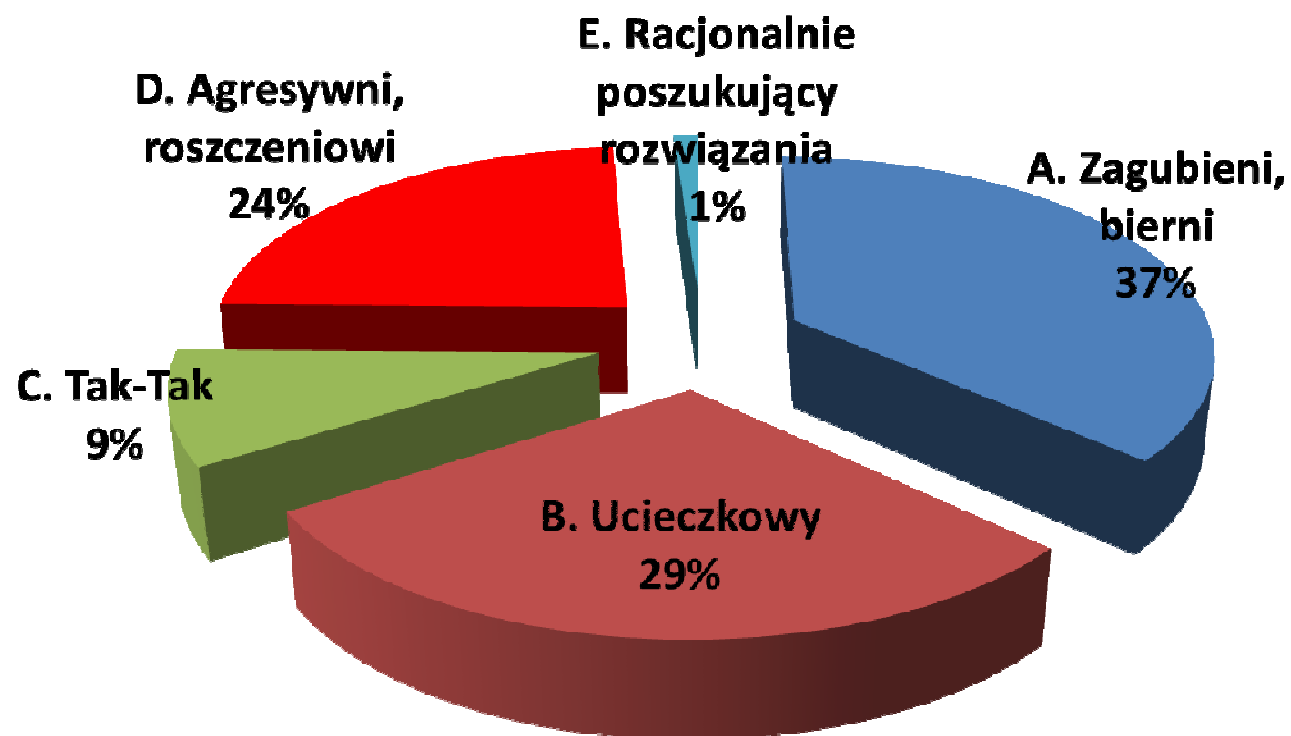
BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- Dlaczego – jak to możliwe, przecież dla chcących pracy nie brakuje
- W tzw. szarej gospodarce, czyli „na czarno” w 2013 roku pracowało **1 mln 78 tysięcy** – około 14,5% straty w PKB
- rosnące zjawisko "woorking poor" - ludzie którzy mają stałą pracę - najczęściej "najniższa krajowa – pod stołem reszta „;
- I tu zaczyna się psychologia
- Dlaczego bezrobotni nie chcą pracować ? /burza mózgów/
- ....
- Jak wyjaśniamy sobie / rozumiemy otaczającą nas rzeczywistość?
- Bycia dłużnikiem, bezrobotnym nie jest raczej czymś nobilitującym, towarzyszą my najczęściej **uczucia niepokoju, lęku, wstydu**, poczucia krzywdy – **zagrożenia poczucia własnej wartości, tożsamości.**

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- **Przyczyny takiego stanu rzeczy**

1. **Zachowanie dłużników**

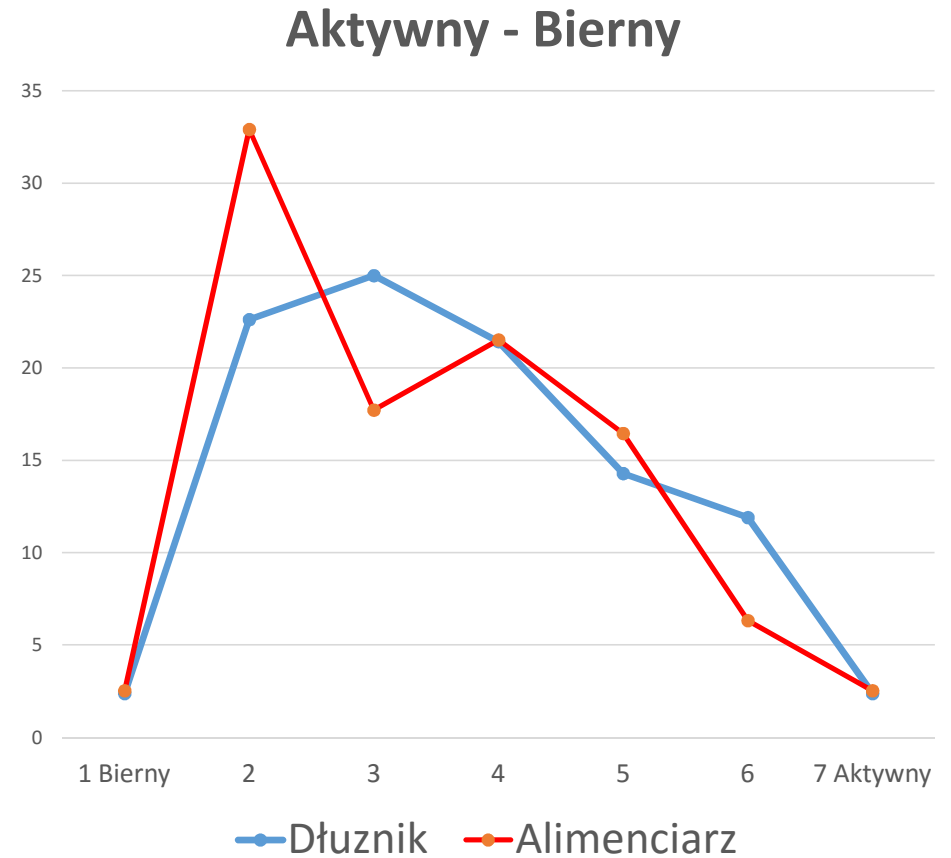
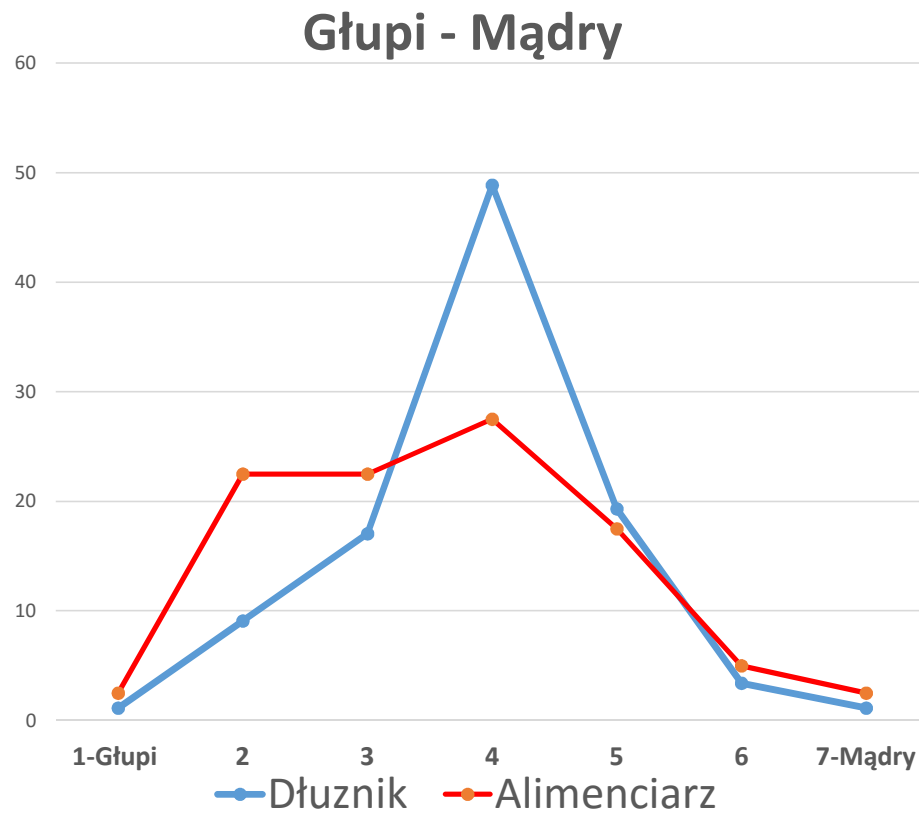
BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

2. Nasz sposób postrzegania dłużnika tzw. podstawowy błąd atrybucyjny:

- Sukcesy – przypisujemy sobie, porażki czynnikom zewnętrznym;
- Patrząc na innych dokładnie odwrotnie;
- Dodatkowo działa wzorzec stereotypu, np. Fardynant Kiepski „*Dla człowieka z jego*”
- Informacja z badań dyferencjałem semantycznym Osgoda /trochę o metodzie/
  - A. mądry 7—6—5—4—3—2—1 głupi
  - B. aktywny 7—6—5—4—3—2—1 bierny
  - C. mocny 7—6—5—4—3—2—1 słaby
  - D. ambitny 7—6—5—4—3—2—1 pozbawiony ambicji
  - E. chętny 7—6—5—4—3—2—1 niechętny
  - F. dobry 7—6—5—4—3—2—1 zły
  - G. dominujący 7—6—5—4—3—2—1 uległy
  - H. pracowity 7—6—5—4—3—2—1 leniwy

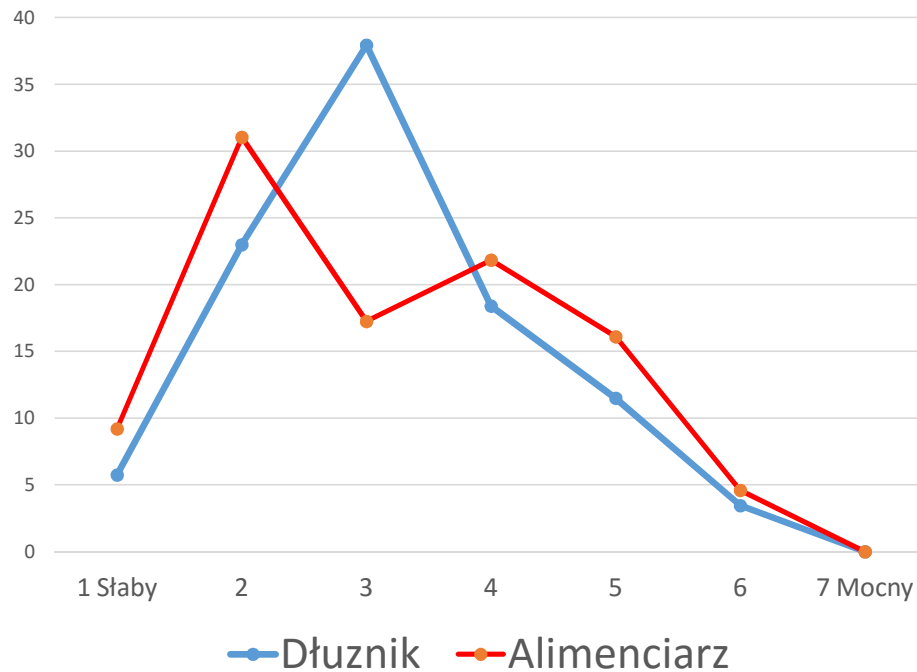

Jak postrzegają DŁUŻNIKA osoby pracujące z nim, terapeuci, „alimenciarza” do tego jeszcze wrócimy

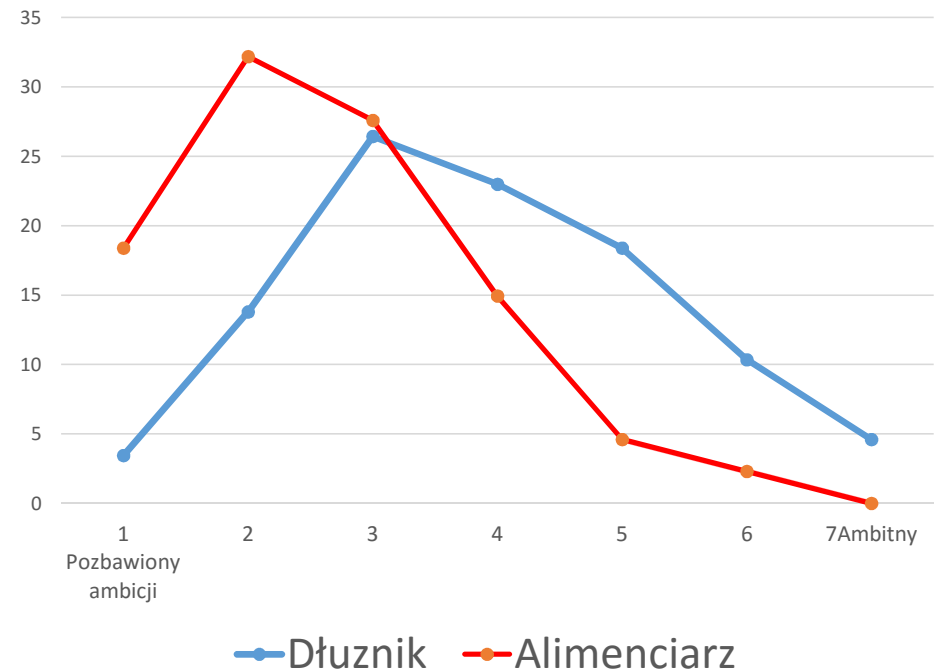

Jak postrzegają DŁUŻNIKA osoby pracujące z nim -terapeuci

Słaby - Mocny

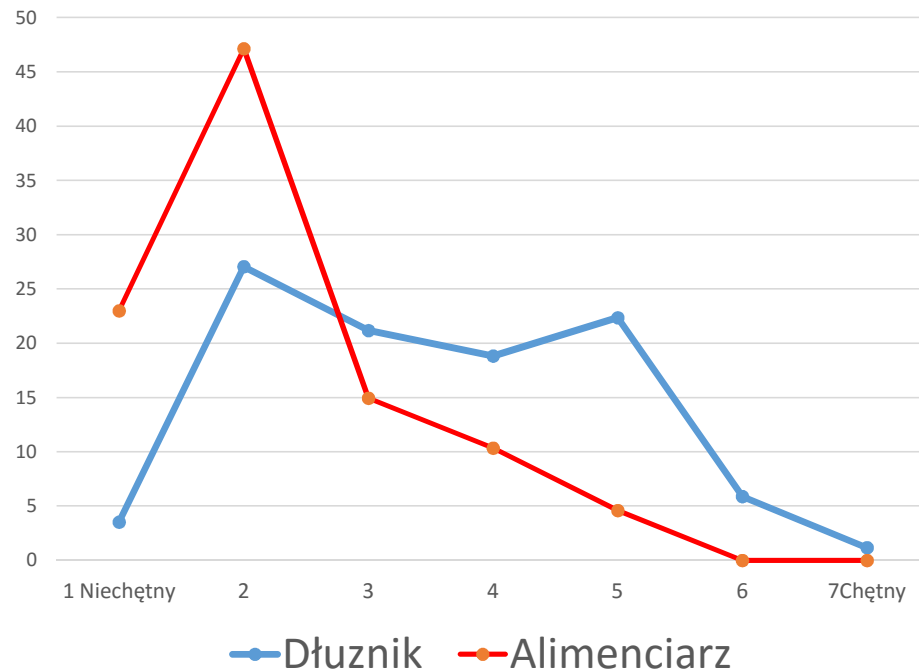

Pozbawiony ambicji - Ambitny

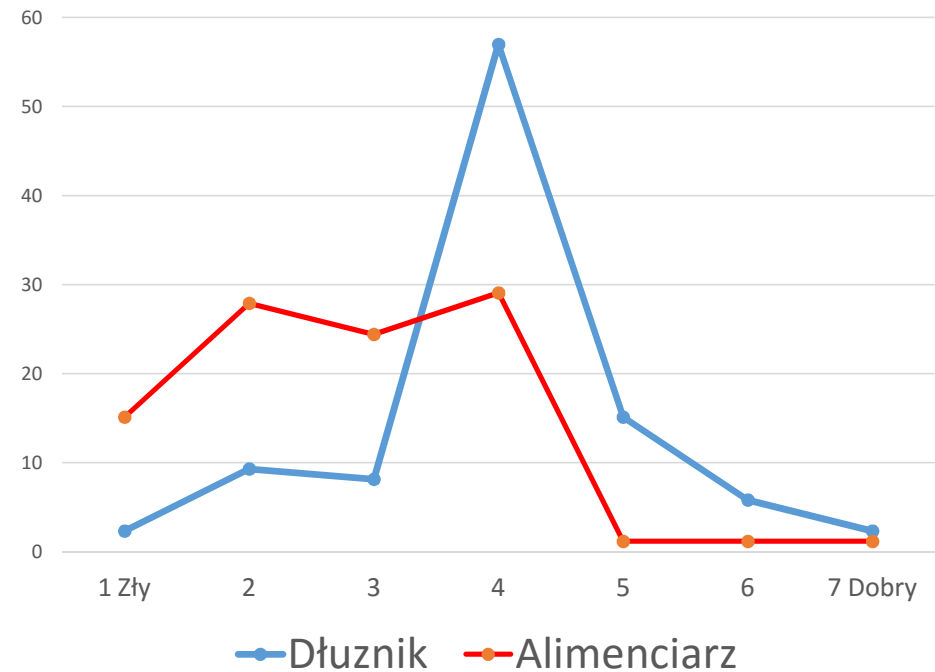

Jak postrzegają DŁUŻNIKA osoby pracujące z nim -terapeuci

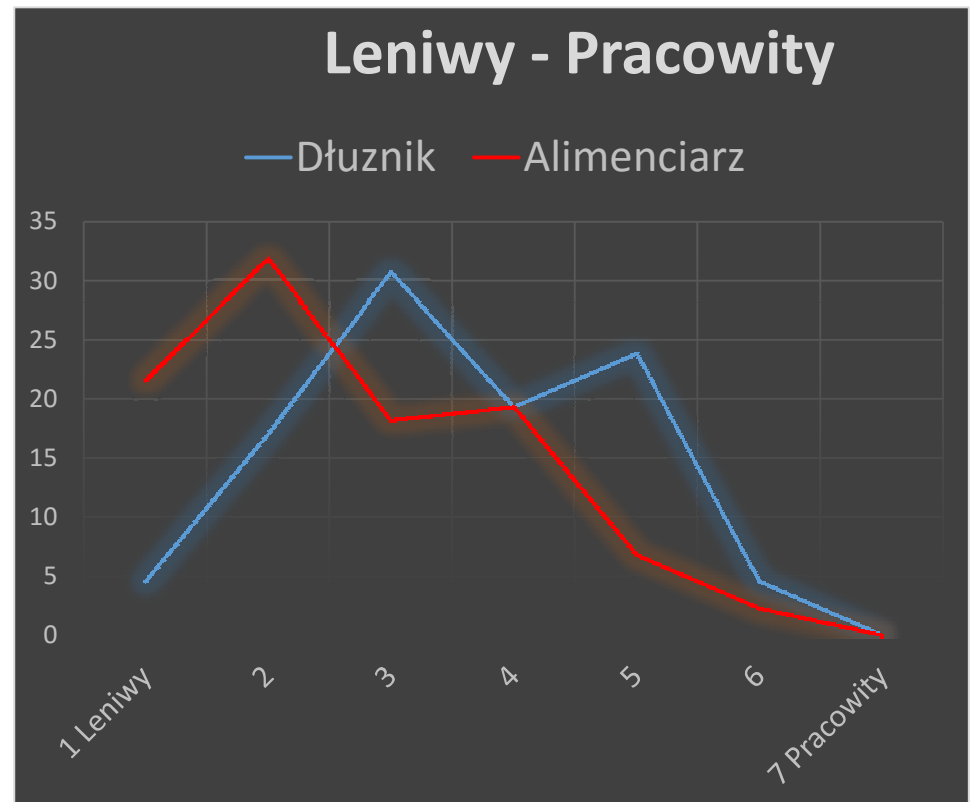
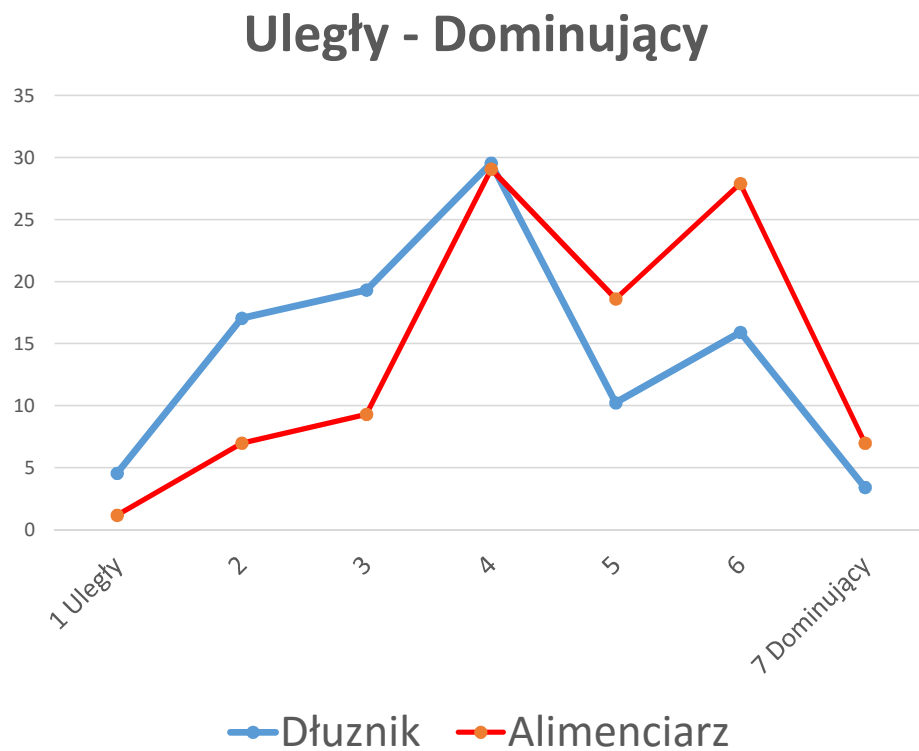
Niechętny - Chętny

Zły - Dobry

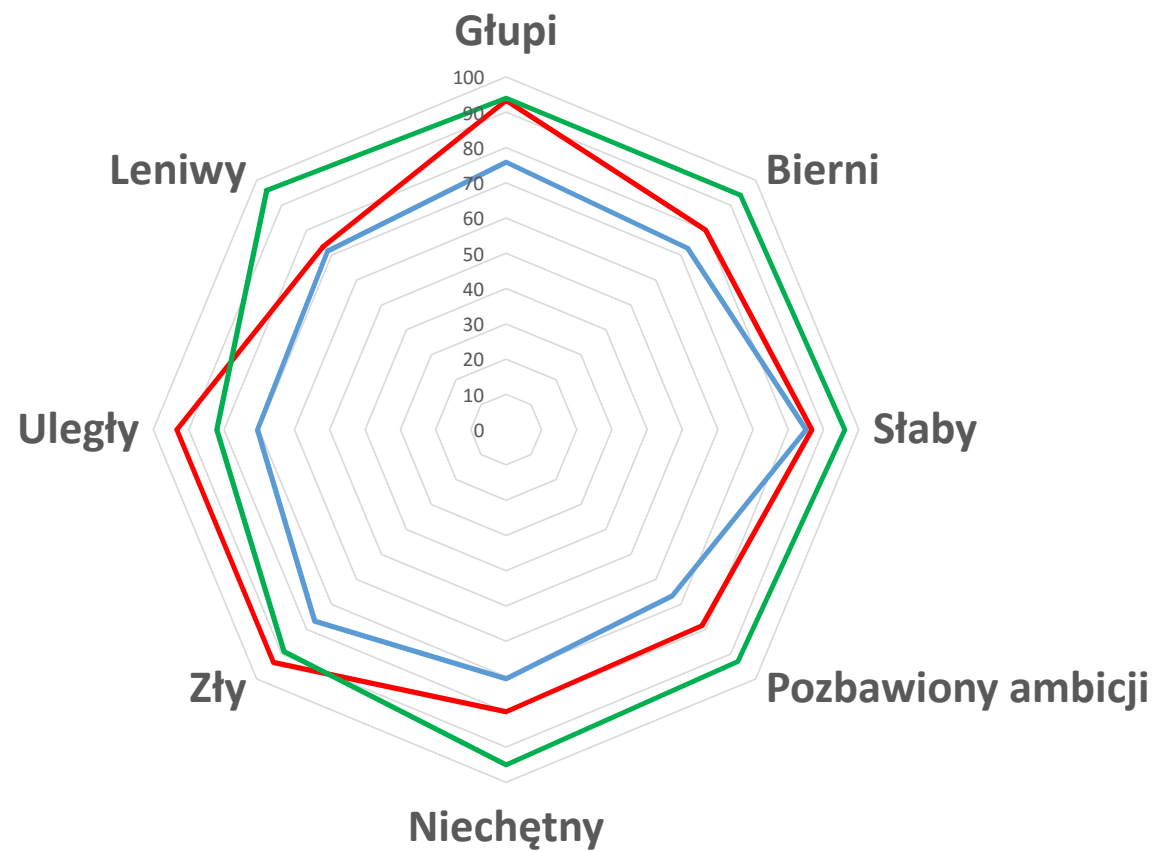
Jak postrzegają DŁUŻNIKA osoby pracujące z nim -terapeuci

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

Procent negatywnych ocen Dłużnika 5-7pkt

—Terapeuci —Zadłużeni —Pracownicy Pomocy społecznej

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- **Podsumowanie**
- Wszyscy znamy efekt samospełniającego się proroctwa /eksperyment szkol/
- Nie chodzi tu o negatywne spostrzegania klienta – nie musimy go lubić.
- **W tym „wizerunku” brakuje tzw. zasobów, punktów zaczepienia, pozytywnych, mocnych stron dłużnika, na których można oprzeć się w planowaniu pracy z nim.**
- Ten problem zniknął u uczestników naszych szkoleń.

Dłużnicy alimentacyjni tzw. „ALIMENCIARZE”

- Dwie strony medalu – trudny do rozwiązania problem, błędne, koło, węzeł gordyjski...
- **Założenia wyjściowe:**
- Nie mam żadnych wątpliwości, co do konieczności /nie tylko moralnej/ powinności łożenia na utrzymanie własnych dzieci – sam mam czworo, dziś już dorosłych i wiem ile kosztuje utrzymanie i wykształcenie dzieci.
- Mam doświadczenia w pracy z tzw. „alimenciarzami”, dziś pracując w Programie Wsparcia Zadłużonych / www.programwsparcia.com /, przed wielu laty pracowałem z tą grupą w więzieniu we Wronkach – zawsze tzw. „trudni specyficzni klienci”.
- Problem jest jednak złożony i ma b. różne oblicza – nie tylko punkt widzenia zależy od punktu siedzenia ...

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- Dlaczego na nich patrzymy aż tak źle:
- Bo unikając płacenia alimentów okradają swoje dzieci;
- Bo jest to wyraz cynizmu, agresji – przemoc ekonomiczna;
- Bo większość się uchyla – nie płaci;
- W różnych rejestrach podają się, że uchyla się od obowiązku:
  - BIG Infomonitor 157,711 tys.
  - Rejestru Dłużników ERIF BIG S.A – 160 tys.

• Zaległości ~ 4,2 mld zł

	2010	2011	2012	2013	2014
Prawomocne orzeczenia alimentów	94535	93146	87838	79254	72374
Skazania za uchylanie się od płacenia	17910	16138	12271	13911	12967
uchylający się %	18,9%	17,3%	14,0%	17,6%	17,9%

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- **Bariery i ograniczenia**
- Braki systemowe – mankamenty prawa sprzyjające ucieczce, np. w tzw. „szarą strefę zatrudnienia”. **Mają w tym także interes pracodawcy.**
- Brak współpracy pomiędzy instytucjami – ciągle problem zadłużenia traktuje się marginalnie, bagatelizuje społeczną szkodliwość tego przestępstwa /i w sądach, nawet w więzieniu/.
- Brakuje koncepcji generalnej, co z dłużnikami alimentacyjnymi można zrobić – brak pomysłu a jeszcze bardziej tzw. woli „politycznej”;

Dobre wiadomości - perspektywy

- Zmienia się nastawienie wierzycieli – strategie prougodowe;
- Zmiany w prawie – upadłość konsumencka, dziedziczenie, itd.;
- Upowszechnienie darmowego doradztwa prawnego – od stycznia 2016;
- Zaczyna działać MEDIACJA;
- Problem zaczyna żyć w świadomości społecznej;
- Pojawiają się propozycje systemowego rozwiązywania problemu.

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- **Czego nam najbardziej brakuje - tezy:**
- Nie ma jednego typu dłużnika /może jedynie stereotyp/- indywidualizacja;
- **Poszukujemy rozwiązań racjonalnych i pragmatycznych**, dygresja:
- Różne rzeczy można zarzucać dłużnikom ale nie to, że nie potrafią liczyć.
- *Jeżeli spojrzymy na obecnie obowiązujący system egzekucji zaległych zobowiązań /sztywny i formalny/, to czy dłużnikowi opłaci się pracować? dla przykładu:*
- *Pracuje „na czarno” za **3000zł** brutto, „na rękę” dostaje więc **3000zł**;*
- *Umowa o pracę -uczciwie za tą samą pracę – 1500zł brutto po potrąceniach komorniczych – czyli na rękę netto **1111,86zł***
- *Jeśli jest „alimencjarzem „ 1200zł brutto w przypadku egzekucji komorniczej zaległości alimentacyjnych, – czyli na rękę netto **902,29zł***
- *W przypadku kiedy dłużnik pracuje na tzw. umowę cywilno-prawną może po miesiącu pracy może mieć zajęte 100% wynagrodzenia – wola komornika.*

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- Zestawmy jeszcze raz dane:
- **1.563,5 tys. osób bezrobotnych, 10% stopa bezrobocia;**
- **897,1 tys. długotrwale bezrobotnych, czyli 57,4% wszystkich;**
- **Pracujących w tzw. szarej gospodarce „na czarno” 1 mln 78 tysięcy;**
- **~2,4 mln dłużników w BIG;**
- **157,711 dłużników alimentacyjnych zalegających 4,2 mld;**
- **5 mln 600 tys. egzekucji komorniczych w 2014 roku, efektywność ogółem ~ 20,5% /w 2010/, zal. alimentacyjnych 13,9 %**
- **Do czego zmierzam?**

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- **Co jest b. racjonalne i efektywne z ludzkiego i społecznego punktu widzenia:**
- Trzymać się przyjętych zasady – dłużnika /a „alimenciarza” w szczególności/ należy traktować zdecydowanie, zgodnie z prawem, dla zasady - nawet jeśli efektywność egzekucji nie przekracza 20 - 14% , a koszt pobytu skazanego za uchylanie się od płacenia alimentów w więzieniu przekracza 2600zł mies.;
- **Żadnych dróg „na skróty”, np. amnestii, ustaw powszechnego oddłużenia, itd.**
- Może warto zaryzykować wyjście poza schemat i rozważyć b. elastyczny system postępowania, uwzględniający interes wierzyciela i dłużnika ?

Program Wsparcia Zadłużonych - to nie kolejna instytucja, to Projekt Partnerstwa

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Centrum Inicjatyw Senioralnych

Wolna przestrzeń dla nowych
Partnerów: PUP, PCPR, OPS?

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- **Nasza propozycja:**
- **Program Wsparcia Zadłużonych – postępująca indywidualizacja:**
  - doradztwa – prawnego, finansowego, psychologicznego, itd.
  - edukacji – warsztaty dla zadłużonych i ich bliskich, „alimenciarzy”, itd.
  - Inspirowanie powstawania grup wsparcia, np. Dłużnicy Anonimowi /Poznań, Warszawa, Gdańsk/
- Szkolenia kadry pracującej z dłużnikami – formy tradycyjne oraz nowość e-learning
- **Mediacje: Wierzyciel – Dłużnik, jako droga do ugody, korzystnej dla obu stron.**

BEZROBOCIE I ZADŁUŻENIE – PRZYCZYNA CZY SKUTEK?

- Konferencja nie jest celem samym w sobie - mamy nadzieję , że z Państwa pomocą rozpoczniemy debatę oraz konkretne działania zmierzające do podjęcia b. trudnego problemu pomocy osobom zadłużonym, w szczególności bezrobotnym, długotrwale w szczególności .
- Nasze przemyślenia i propozycje chcieliśmy Państwu przedstawić do konsultacji, bez których nie wyobrażamy sobie efektywnego działania, w tak złożonej materii. Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi - głos praktyków jest dla nas najcenniejszy.

•ZAPRASZAMY DO DEBATY